

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету тваринництва та
водних біоресурсів
_____ Руслан КОНОНЕНКО

“ ____ ” _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

та на засіданні кафедри загальної
екології,
радіобіології та безпеки
життєдіяльності
Протокол № 9 від 14.05. 2026 р.
Завідувач
кафедри
_____ Алла КЛЕПКО

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва»
Першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти
_____ Наталія ПРОКОПЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

БЕЗПЕКА ПРАЦІ І ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина

Спеціальність Н2 Тваринництво

Освітня програма «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: к.с.-г.н, доцент Аліна КУДРЯВИЦЬКА, к.с.-г.н, доцент
Євгенія МАРЧИШИНА

Київ – 2026 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету тваринництва та
водних біоресурсів

_____ Руслан КОНОНЕНКО

“ _____ ” _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

БЕЗПЕКА ПРАЦІ І ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність Н2 Тваринництво

Освітня програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: к.с.-г.н, доцент Аліна КУДРЯВИЦЬКА, к.с.-г.н, доцент Євгенія МАРЧИШИНА

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна "Безпека праці і життєдіяльності" має на меті формування у студентів компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах водного господарства, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	Спеціальність Н2 Тваринництво	
Освітня програма	«Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	-
Семестр	3	-
Лекційні заняття	15 год.	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Лабораторні заняття	- год.	-
Самостійна робота	75 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності в сфері водного господарства шляхом забезпечення оптимального управління безпекою життєдіяльності та охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської діяльності),

формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки життєдіяльності та охорони праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог в готельно-ресторанній справі щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях. Засвоївши дисципліну "Безпека праці і життєдіяльності" майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»: «Хімія», «Математичні методи в біології», «Історія Української державності та етнокультурологія».

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК 7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 8. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати професійні знання в галузі виробництва і переробки продукції тваринництва для ефективного ведення бізнесу. СК 3. Здатність використовувати знання з основних технологій заготівлі, виробництва та зберігання кормів для формування кормової бази підприємства. СК 5. Здатність застосовувати різні системи та способи утримання сільськогосподарських тварин та контролювати і оптимізувати мікроклімат технологічних приміщень. СК 14. Здатність використовувати спеціальні знання для проведення санітарно-гігієнічних і профілактичних заходів на фермах та інших об'єктах із виробництва і переробки продукції тваринництва

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-1. Забезпечувати дотримання параметрів та контролювати технологічні процеси з виробництва і переробки продукції тваринництва. ПРН-2. Навчати співробітників підприємства сучасних та нових компонентів технологічних процесів з виробництва і переробки продукції тваринництва. ПРН-3. Виконувати функціональні обов'язки, нівелюючи вплив різних чинників та виробничих ситуацій. ПРН-4. Організовувати спільну діяльність робочого колективу. ПРН-5. Забезпечувати якість виконуваних робіт. ПРН-9. Обирати раціональні технології заготівлі, виробництва та зберігання кормів. ПРН-11. Забезпечувати оптимальні

умови утримання сільськогосподарських тварин і мікроклімат технологічних приміщень. ПРН-13. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій з виробництва молока та яловичини. ПРН-14. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль сучасних технологій виробництва свинини. ПРН-15. Забезпечувати параметри та здійснювати технологічний контроль виробництва продукції птахівництва. ПРН-16. Впроваджувати і використовувати на практиці науково обґрунтовані технології виробництва і переробки продукції тваринництва. ПРН-17. Розробляти і ефективно управляти технологічними процесами переробки продукції тваринництва. ПРН-20. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва												
Тема 1. Законодавча база безпеки праці Частина 1	6	1	2	-	-	3						
Тема 2. Законодавча база безпеки праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва Частина 2	6	1	2	-	-	3						
Тема 4. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці.	6	1	2	-	-	3						
Тема 4. Основи пожежної безпеки	8	2	2	-	-	4						
Разом за модулем 1	26	5	8	-	-	13						
Модуль 2. Безпека виконання технологічних процесів та робіт в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва												

Тема 5. Електробезпека	6	1	2	-	-	3						
Тема 6. Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист	6	1	2	-	-	3						
Тема 7. Перша домедична допомога, частина 1	13	1	2	-	-	10						
Тема 8. Перша домедична допомога, частина 2	11	1	-	-	-	10						
Разом за модулем 2	62	9	6	-	-	39						
Модуль 3. Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності												
Тема 9. Основні положення з безпеки життєдіяльності	10	1	3	-	-	6						
Тема 10. Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки	9	1	2	-	-	6						
Тема 11. Техногенні небезпеки	11	1	3	-	-	7						
Разом за модулем 3	92	12	8	-	-	58						
Модуль 4. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки												
Тема 12. Соціально – психологічні основи забезпечення безпеки людини	14	2	4	-	-	8						
Тема 13. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	14	1	4	-	-	9						
Разом за модулем 4	28	3	8	-	-	17						
Усього годин	120	15	30	-	-	75						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавча база безпеки праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва Частина 1	1
2	Законодавча база безпеки праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва	1

	Частина 2	
3	Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці	1
4	Основи пожежної безпеки	1
5	Електробезпека	1
6	Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист	1
7	Перша домедична допомога, частина 1	2
8	Перша домедична допомога, частина 2	1
9	Основні положення з безпеки життєдіяльності	1
10	Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки	1
11	Техногенні небезпеки	1
12	Соціально – психологічні основи забезпечення безпеки людини	2
13	Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності	1

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація навчання з охорони праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва	2
2	Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві	2
3	Законодавство щодо безпеки в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва	2
4	Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділах в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва	2
5	Забезпечення працівників засобами індивідуального захисту	2
6	Методи оцінення параметрів мікроклімату на виробництві	2
7	Переміщення постраждалих від нещасного випадку	2
8	Ризик як кількісна оцінка небезпеки Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
9	Природні небезпеки. Визначення рівня метеочутливості людини	2
10	Біологічні небезпеки. Інфекційні захворювання. Епідемії. Пандемії. Імунітет. Правила поведінки населення при проведенні ізоляційно-обмежувальних заходів.	1
11	Типові моделі психофізіологічних реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку	2

12	Пожежна безпека. Аналіз небезпеки під час роботи зі шкідливими та вибухопожежонебезпечними речовинами	2
13	Хімічна безпека. Екологічна оцінка ризику. Визначити екологічну оцінку ризику застосування пестицидів у різних кліматичних зонах України	1
14	Соціальні та психологічні фактори ризику Соціальне середовище. Визначення типів поведінки особистості у конфліктній ситуації	2
15	Нещасні випадки невиробничого характеру. Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру	2
16	Управління силами та засобами цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій. Кількісна характеристика надзвичайних ситуацій	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Алгоритми надання першої домедичної допомоги на виробництві та в побуті	9
2.	Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.	5
3.	Ідентифікація та оцінювання рівня небезпеки за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей, застосованих в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва	5
4.	Регіональний комплекс природних загроз. Методи виявлення їхніх вражаючих факторів, номенклатура та одиниці виміру.	4
5.	Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами	6
6.	Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.	4
7.	Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами.	8
8.	Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм	7

	людини	
9.	Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою.	5
10.	Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки.	5
11.	Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.	5
12.	Система управління безпекою та захистом у НС в галузі, як складова державної системи, її місце і значення в системі управління функціонуванням галузі.	5
13.	Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС	7

5. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);

6. Методи навчання :

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму

8.Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
---------------------------	---------------------	------------

Модуль 1. Правові та організаційні питання охорони праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва		
Практична робота 1. Законодавча база безпеки праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва. Частина 1	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності	10
Практична робота 2. Законодавча база безпеки праці в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва. Частина 2		10
Практична робота 3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Атестація робочих місць за умовами праці		15
Практична робота 4. Основи пожежної безпеки в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва		15
Самостійна робота 1		20
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Безпека виконання технологічних процесів та робіт в сфері технології виробництва і переробки продукції тваринництва		
Практична робота 1. Електробезпека	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності	15
Практична робота 2 Захист від дії статичної електрики і блискавкозахист		15
Практична робота 3 Перша домедична допомога, частина 1		15
Практична робота 4 Перша домедична допомога, частина 2		15
Самостійна робота 2		10
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності		
Практична робота 1 Основні положення з безпеки життєдіяльності	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності	10
Практична робота 2 Соціально – психологічні чинники забезпечення безпеки		20
Практична робота 3 Техногенні небезпеки		20
Самостійна робота 3		20
Модульна контрольна робота 3.		30
Всього за модулем 3	100	
Змістовий модуль 4. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки		

Практична робота 1 Соціально – психологічні основи забезпечення безпеки людини	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності	15
Практична робота 2 Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності		15
Самостійна робота 4		40
Модульна контрольна робота 4		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2+M3+M4)/4*0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»

- (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5043>);
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2266>

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);

- Підручники, навчальні посібники, практикуми;

-

1. Кудрявицька А.М., Бондарь В.І., Марчишина Є.І. Безпека праці і життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів ОС Бакалавр за спеціальністю 207 «Водні біоресурси та аквакультура» першого бакалаврського рівня вищої освіти.- Київ НУБіП України 2023- 254 с.

2. Khmelovskyi V.S., Bratishko V.V., Marchyshina Ye.I. Occupational safety and health in industry: study guide. K.: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. 2023. 454 p.

3. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри): навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 204 с.

4. Білько Т.О., Марчишина Є.І. «Occupational and life safety (Безпека праці і життєдіяльності)». К. Центр учбової літератури. 2021. 428 с.

5. Хмельовський В.С., Марчишина Є.І., Білько Т.О., Мотрич М.М., Скібчик В.І. Охорона праці. К. Центр учбової літератури. 2021. 594 с.

6. Войналович О.В., Марчишина Є.І. Охорона праці в галузі (працезахоронні ділові ігри). К. Центр учбової літератури. 2021. 204 с.

7. Войналович О.В., Марчишина Є.І., Мотрич М.М. Охорона праці в галузі: навч. посібник. К. Центр учбової літератури. 2020. 375 с.

8. Войналович О.В., Голопура С.М.. Охорона праці в галузі (організаційно-технічні аспекти). Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 250 с.

9. Калівошко М. Ф., Поліщук В. М. Екологічна безпека транспортних засобів: навчально-методичний посібник. К.: НУБіП України, 2020. 538 с.

10. Войналович О.В., Марчишина Є.І., Мотрич М.М. Охорона праці в галузі: навч. посібник. К. Центр учбової літератури. 2020. 375 с.

11. Боголюбов В.М., Клименко М.О., Мельник Л.Г., О.О.Ракоїд, Соломенко Л.І. Стратегія сталого розвитку: підручник. К.: НУБіПУ, 2018. 446 с.

12. Левченко О.Г., Землянська О.В., Праховнік Н.А., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с.

13. Мелех Л.В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навч. посібник. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.

14. Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 219 с.

- Методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

1. *Поліщук В. М. Організація навчання з охорони праці. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони*

праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 24 с.

2. Поліщук В. М. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 56 с.

3. Войналович О.В., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення працівників АПК засобами індивідуального захисту та спецодягом. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 44 с.

4. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Методи оцінення прараметрів мікроклімату на виробництві. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 24 с.

Рекомендовані джерела інформації

1. Войналович О.В., Голопура С.М., Воронцова Н.Є., Поліщук В.М. Забезпечення первинними засобами пожежогасіння виробничих підрозділів АПК. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з дисциплін "Основи охорони праці" для студентів сільськогосподарських вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації освітнього ступеня „Бакалавр”. К.: НУБіП України, 2021. 32 с.

2. Піскунова Л.Е. Робочий зошит для практичного вивчення дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2022. 110 с.

3. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності студентами денної та заочної форми навчання. Київ, 2019. 101 с.

4. Piskunova L., Bondar V. Labor safety and vital activity for students of English groups: Workbook of course. Kyiv. 2019, 202 p.

5. Piskunova L. Bondar V. Labor safety and life protection: Study guide. Kyiv. 2020, 306 с.

6. Piskunova L., Zubok T. Safety of work and Life: Training manual for the discipline. Kyiv. 2021. 219 p.

7. Piskunova L.E., Zubok T.O. GUIDELINES FOR STUDYING AND CONDUCTING PRACTICAL WORK IN THE DISCIPLINE SAFETY OF WORK AND LIFE: study guide. K.: COMPRINT. 2021. 134 p.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Про охорону праці: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
4. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населенн: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.
6. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 442 від 1 серпня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-92-%D0%BF#Text>
7. Методичні рекомендації для проведення атестації робочих місць за умовами праці: затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 41 від 1 вересня 1992 р. [Електронний ресурс]. URL: https://vk24.ua/regulations_and_jurisprudence/rekomendacii/metodicni-rekomendacii-dla-provedenna-atestacii-robocih-misc-za-umovami-praci
8. ДСНтаП. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу: наказ Міністерства охорони здоров'я України № 248 від 08.04.2014 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>
9. Про екстрену медичну допомогу: Закон України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17#Text>